

Absurdní groteska na blatech

JANA MACHALICKÁ

Nevšední hru Britky Jen Silverman uvedla pod názvem *Tekoucí pisky* Městská divadla pražská. Je to odvážná dramaturgická volba, která dotované scéně sluší. Hra je stejně temná jako ironická a výsměšná, jde až na hranu mrazivého thrilleru a zároveň by obstála jako beckettovská groteska. Režisérka Viktorie Čermáková nejednoznačný text inscenovala s porozuměním a s citem pro témata lásky a samoty, která v ní rezonují nejmíc.

Sehraná dámská sestava

Další devizou inscenace jsou herecké výkony, které zde obzvlášť vyžadují přesnost výrazu a vystižení skrytého významu slov. Hra se v originále jmenuje *The Moors*, čili blata nebo vřesoviště, jak čteme v programu. Originální titul má v anglickém prostředí svou symboliku, kterou by český divák nemusel rozečíst, česká verze jí ale docela úspěšně odráží (překlad Ester Žantovská). Autorku k sepsání hry inspirovaly dopisy Charlotte Bronteové i motivy z jejího románu Jane Eyrová, listy jí oslovily smutkem i humorem, a jak napsala, pomohly jí překonat osobní krizi. Jakkoli realie hry odkazují k Bronteové románům, k *Janě Eyrové* či *Bouřlivým výšinám*, nejde o jejich moderní parafrázi. Silverman si pohrává s abstrakcí a metaforou a ještě do nich vkládá jízlivý humor. Je to persifláž, pastiš svého druhu, z nichž ale vyrůstá nová výpověď, text v něčem připomíná vrstevnatost a mnohotvárnost her Toma Stopparda.

Děj se odehrává ve starém strašidelném domě na vřesovišti, čili

Ženy v domě. Ivana Uhlířová, Martina Jindrová, Dana Batulková a Eva Salzmannová. FOTO PATRIK BORECKÝ

v divočině. Obývá jej stejně děsuplná ženská sestava, které vládne starší ze dvou sester, panovačná, sarkastická a jedovatá Agáta (Eva Salzmannová), mladší Hudley (Ivana Uhlířová) je nevyrovnané stvoření plné protichůdných citů a myšlenek. Sem přichází mladá guvernánka Emílie (Martina Jindrová) na pozvání bratra sester, pana Branvella, s nímž si dopisovala. Po příjezdu zjistí, že obyvatelkami domu jsou jen sestry, jejich dvojjediná služebná Marjorie/Mallory (Dana Batulková) a pes, který nemá jméno, je to prostě Mastif (Tomáš Milostný). Muž, který jí nalákal a do něhož se trochu i zamilovala na dálku, ani případné dítě, o které by se měla starat, tu nejsou. Postupně se vyjevují další až hororové skutečnosti a ukazuje se, že tento soukromý vesmír je hodně bizarní, Branvell byl svou sestrou Agátou ukližen, ba přímo zadržán na půdě, kde je mu otvorem podávaná ovesná kaše, což je zřetelný odkaz k ukrývané manželce pana Rochestra v *Janě Eyrové*. Ovšem

Agáta má s bratrem ještě jiné šílené plány. Vedle těchto lidských vztahů-nevztahů se ještě rozvíjí pobočná linie, v níž je Mastif stížen nevhodnou láskou ke Slípce (Sára Afašová).

Eva Jiříková vymyslela scénu, kterou tvoří tři panely z mnoha bílých umělohmotných sáčků. Ty vypadají jako obrovská rozevřená andělská křídla, která dýchají a různě se přesouvají, aby se v druhé půlce výmluvně otočily s železnými obručemi. Mix žánrů Jen Silverman je těžké uchopit, najít v něm to, co je zásadní. Může to být stav světa, v němž muži, potažmo samci jsou poněkud vyřízení, ale to je v Čermákové inscenaci podružné, ta promlouvá spíš o samotě k zešílení a teroru lásky. Pes Tomáše Milostného je nešťastný trouba, kterého Agáta taxuje jako zlou bestii, a on přitom odevzdaně funí u nohou, ale jakmile se zamiluje, je totálně proměněný, ale ne k lepšímu. Majetnicky se snaží překonat biologickou nekompatibilitu své lásky Slípky a zdá se, že

svůj vnitřní svár jednoduše vyřeší tím, že ji sežere a ke svým paničkám se dostaví spokojený s krvavou tlamou. Režie stále udržuje lehkou ironii a odstup, která všem herečkám jde. Také na sebe výborně slyší. Všechny hrdinky tu čekají na změnu: Salzmannová Agáta s hůlkou je obudná a nešťastná, tne vždy přesně a bez zaváhání, je to jakýsi Heathclif v sukních, co seká kolem sebe z hlubokého neštěstí, všechno ví a nesnese odpor.

Její zoufalství nezmění ani lesbická romance, kterou nakonec prožije. Hudley Ivana Uhlířová bytostně nesnáší svou sestru, což doprovází šílenými škleby a pohrdáním, ze svého marasmu hodlá vybědnout psaním. Moc jí to nejde a vše konzultuje se služkou Marjorie/Mallory v podání Dany Batulkové, která je ovšem manipulátorka a vůbec je hodně divná, vlastně až surreálná bytost, jednou komorná, podruhé kuchařka a svou identitu mění lehkým posunem čepce. Jediná normální se jeví zprvu poddajná Emílie Martiny Jindrové, ale i ona brzo zapadne do šílené menáže. A bude ze všeho profitovat.

Inscenace kráčí po hraně mezi výsměšností a křehkou imaginací a vnímavému divákovi v souladu s textem otevře různá dvířka. Zábavná i pochmurná. A tahle až existenciálně naléhavá směs humoru i tajemna rozhodně má něco do sebe.

Jen Silverman: Tekuté pisky

Překlad: Ester Žantovská
Dramaturg: Kristina Žantovská
Vypravuje: Eva Jiříková
Hudba: Jakub Kudláč
Režie: Viktorie Čermáková
MDP, Rokoko, premiéra 25. 5.